

N:o 56.

Ank. till Riksd. kansli den 9 maj 1902, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående lagstiftning i fråga om samhällen, upprättade för att bereda mindre bemedlade personer egna hem m. m.

Till förberedande behandling af lagutskottet har hänvisats en inom Andra Kammaren af herr *M. F. Nyström* väckt motion, n:o 51, af följande lydelse:

»Byggnadsstadgan för rikets städer af den 8 maj 1874 innehåller de allmänna bestämmelser, som skola ligga till grund för stadsplaners uppgörande och städers och köpingars bebyggande, samt tillämpas äfven i kraft af särskilda kongl. bref för ett antal municipalsamhällen och andra orter, hvarest större folkmängder äro sammanträngda. Denna stadga afser förnämligast, att städer och dermed jemförliga orter planeras och ordnas så, att hygieniska och vissa andra allmänna behof varda på bästa sätt tillgodosedda, men den lemnar deremot ingen som helst garanti för att, om staden eller orten tillkommit i syfte att åt arbetare och mindre bemedlade bereda egna hem och billiga bostäder, detta syfte ej förryckes genom att tomterna i följd af större efterfrågan stiga i pris och öfvergå till spekulanter, som finna med sin fördel förenligt att rifva husen och på tomterna uppföra hyreskaserner.

Denna fara hotar i synnerhet sådana samhällen, som uppstå i närheten af större städer, hvilkas industri är i uppåtgående och der marken

i följd deraf hastigt stiger i värde. I närheten af Stockholm ha flera försök gjorts att anlägga sådana samhällen, men utsigten för dessa att utveckla sig så som de borde för att motsvara det med dem afsedda ändamålet är mycket liten, och en af de förnämsta orsakerna härtill torde vara att söka i bristen på en betryggande lagstiftning. Särskildt känbar blifver denna brist, om det till bebyggande afsedda området är stort och har sådan belägenhet, att företagets misslyckande skulle för en längre tid framåt hindra den önskade utvecklingen. Ett sådant område är de kronan tillhöriga hemman och lägenheter i Solna och Spånga socknar af Stockholms län, hvilka, efter hvad jag i en annan denna dag inlemnad motion meddelat, komma att, efter vissa förberedande arbetens afslutande och sedan arrendetiden utgått, såsom tomtplatser försäljas.

Huru den lagstiftning skall vara beskaffad, som ger den största trygghet för ändamålet vinnande, tilltror jag mig ej att kunna angifva och anhåller därför vördsamt, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t måtte låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan lagstiftning, att samhällen, upprättade i afsigt att åt arbetare och mindre bemedlade personer bereda egna hem och billiga bostäder, må bevaras för sitt ursprungliga ändamål.»

Frågan om beredande af egna hem samt lämpliga och billiga bostäder åt mindre bemedlade är af en djupt ingripande social betydelse. Man har i vida kretsar kommit till insigt om, att de bristfälliga bostadsförhållanden, som förefinnas särskildt i storstäder, innebära en stor olägenhet för hela samhället. Bostadsfrågan har blifvit ett moment af den stora arbetarefrågan, och särskildt i utlandet hafva många försök gjorts att finna en lösning af detta liksom af andra hithörande spörsmål, likväl utan att man hittills kommit till full enighet och klarhet härutinnan. Det beaktande statsmakterna hos oss egnat denna fråga har egentligen endast afsett den del deraf, som rör beredande af egna hem å landsbygden för mindre bemedlade personer. Denna angelägenhet är dock i viss mån af annan innebörd än spörsmålet om anordnande och bibehållande af lämpliga bostäder för städernas och andra större industri-centras kroppsarbetare, hvilket senare spörsmål nu förevarande motion synes egentligen afse.

Utskottet finner detta spörsmål behjertansvärdt. Det kan ej förnekas, att i våra större städer på senaste tiden genom tomtvärdenas och hyornas hastiga stigande utvecklingen gått i den riktning, att de mindre bemedlade

klasserna, särskildt arbetareklassen, sammanträngas i s. k. hyreskaserner, der de mot hög hyra måste åtnöjas med bostäder, som ofta äro otillräckliga och stundom äfven osunda. För kommuner, stiftelser och föreningar samt arbetarne sjelfva genom deras sammanslutningar utgör det en vigtig uppgift att, såvidt möjligt, motarbeta denna utveckling, och åtskilligt har äfven redan uträttats i sådant syfte. Måhända torde dock dessa enskilda sträfvanden icke göra tillfyllest, utan statsmakternas mellankomst i en eller annan form vara erforderlig.

Förevarande motion synes emellertid utskottet icke lemna något uppslag till frågans lösning. Motionären har icke i någon mån angifvit, huru han tänkt sig, att den af honom ifrågasatta lagstiftningen skulle vara beskaffad, och oafsedt, huruvida förberörda olägenheter kunna på lagstiftningens väg afhjelpas eller minskas, hvarom utskottet nu icke anser sig böra uttala någon bestämd uppfattning, lärar hvad motionären föreslagit sålunda vara till innebörden allt för sväfvande att i ett ämne af denna grannlaga och svårlösta beskaffenhet lämpligen kunna läggas till grund för någon Riksdagens framställning till Kongl. Maj:t.

På grund af det anförda hemställer utskottet,

att förevarande motion ej må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 9 maj 1902.

På lagutskottets vägnar:

CARL B. HASSELROT.

Reservation

af herr *Lindhagen*, som yttrat:

»Såsom utskottet sjelf erinrat, berör motionen ett ämne, som är af den största betydelse. Hyrornas ständiga stegring i vida högre grad än befolkningens inkomster samt de missförhållanden, som tillskapas i synnerhet

för den mindre bemedlade befolkningen genom systemet med de s. k. hyreskasernerna, har gjort att i alla länder de större städernas bostadsfråga blifvit ett brännande spörsmål. Planläggandet af en förnuftigare anordning för tillgodoseendet af stadsinvånarnes behof af bostäder erkännes också numera allmänt vara en angelägenhet, som bör tillgodoses äfven genom statens och kommunernas ingripande.

Detta synes mig vara en tillräcklig anledning för att från det allmännas sida äfven hos oss liksom i vissa andra länder börja öfvergå till en närmare undersökning af ämnet. Att motionären personligen ej lemnat något uppslag till frågans lösning är därför ingen anledning, att staten undandrager sig att taga det af motionären ifrågasatta initiativet. Saken är nemligen förbunden med betydande svårigheter, hvilkas öfvervinnande kräver vidlyftiga undersökningar och äfven experiment. I en annan motion, som eger nära sammanhang med den ifrågavarande, har motionären för öfrigt hänvisat till utlandets föredömen i detta afseende.

Så vidt jag kunnat finna, hafva utomlands sträfvandena härutinnan hufvudsakligen rigtats på att *dels* införa ändamålsenliga och betryggande bestämmelser om stadsplaner, särskildt för nya, ännu ej bebyggda områden, *dels* förebygga tomtspekulation eller s. k. »tomtocker» genom beskattningsåtgärder, och *dels* söka i civilrättsligt afseende sjelfständigt skilja eganderätten till en byggnad från eganderätten till sjelfva marken (jmför den nya tyska civillagens stadganden i §§ 1012—1017 om »Erbbaurecht»).

Alla dessa vigtiga uppslag innefatta ämnen nog för ett öfvervägande, och hemställer jag därför,

att Riksdagen i anledning af förevarande motion ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t efter utredning för Riksdagen framlägga förslag till de lagstiftnings- eller andra åtgärder, som kunna vara egnade att befrämja det i motionen framhållna ändamålet. »